

Bogati začenjajo varčevati na nepravem koncu

Pogosto prihajajo v naše uredništvo in upravo stari možje in žene, nekateri kar težko prilezejo po stopnicah navzgor, ker jih noge ne drže več dobro in kakšen si mora pomagati celo s palico; toda nič za to, zadovoljni so in v uteho jim je, da lahko pridejo sami plačat naročnino. Potem se še kaj pomenijo z nami, nam razložijo svoje križe in težave, malo pomodrujejo in odhajajo vedri in mirni, ker so opravili tisto, kar so smatrali za svojo dolžnost.

Prihajajo tudi možje in žene srednjih let; rajši pridejo sami plačat, kakor da bi poslali denar po pošti, ker bi se tudi radi kaj pomenili. Opozorijo nas na ta ali oni problem, v tem ali onem kraju, kjer so pač doma.

Vsi ti niso bogati ljudje. Stari so upokojenci, nekateri morajo shajati z zelo majhno pokojnino. Mlajši pa so delavci ali kmetje, delavke in gospodinje. Tudi oni morajo obrniti vsako liro. In vendar se odrečejo rajši čemu drugemu kakor svojemu listu, ki jih obišče vsak teden in jih povezuje s tukajšnjo in z vso slovensko narodno skupnostjo. Povedo nam, kaj mislijo o listu, kaj jim v njem ugaja, česa si želijo več. In mi smo jim hvaležni za njihovo zanimanje in za nasvete, pa tudi za kritiko.

Prihajajo pa tudi bogati: drago opravljene, z zlatom okinčane gospe ali lepo oblečeni gospodje. Toda kadar zagledamo katerega od teh, se skoro ustrašimo; postane nam neprijetno, ker že iz izkušnje vemo, da bo sicer plačal zapadlo naročnino, hkrati pa bo izkoristil priložnost in list odpovedal, zelo verjetno zadnji slovenski list, na katerega je bil še naročen, če ni bil naročen nanj celo samo eden od staršev ali drugih sorodnikov, ki je teden dni prej umrl. Prva pot njihovih družinskih članov je namreč mnogokrat ta, da odpovedo list, na katerega sta bila oče ali mati naročena, in da tako presekaajo verjetno še zadnjo vez, ki je vezala njihovo družino s slovenskim svetom. Ko pismo nosa ne bo več nosil slovenskega lista v hišo in ga vtikal v njihovo poštno skrinjico v veži, ne bo nihče več vedel, da so Slovenci oziroma da so bili Slovenci. Z vsem olajšanjem novobogatih se bodo lahko predali udobju konformizma: prilagoditi se okolju ne se razlikovati od njega, razen morda po novi »peliči« ali po znamki in barvi novega avtomobila.

Naši preprosti ljudje od Sv. Ivana ali (nadaljevanje na 6. strani)

Koroški Slovenci, mi smo z vsem srcem z vami!

PROGRAM KOROŠKE (SLOYENSKE) ENOTNE LISTE

Kot znano, gredo koroški Slovenci na bližnje deželne volitve s samostojno »Koroško enotno listo«. Njen voditelj in glavni kandidat je dr. Pavel Apovnik. Kot kaže, bo užival predvsem podporo Korošcev katoliškega prepričanja, medtem ko so levo usmerjeni Slovenci udeleženi s svojim kandidatom, mladim Messnerjem, na kandidatni listi Avstrijske komunistične stranke. Messner je drugi kandidat na njej. Po izzivalnih in za koroške Slovence celo žaljivih izjavah vodilnih koroških socialističnih politkov je težko verjeti, da bo kak zaveden koroški Slovenec še glasoval za Socialistično stranko Avstrije. Ta namreč kar tekmuje s Volkspartei (Ljudsko stranko) katera zavzema bolj nemško-nacionalistično stališče do koroških Slovencev in obe se pulita za glasove nacistične struje v deželi, predvsem za glasove pripadnikov Heimatdiensta in drugih takih »patriotičnih organizacij«. Samo v tem vzdušju je razumeti nedavno izjavo deželnega glavarja Wagnerja (socialista), da je bil »hochgradiger Hitlerjunge«. Ta izraz sicer ne pomeni »odlični Hitlerjev mladinec«, kot so nekateri prevedli v slovenščino, pač pa »visokostopenjski«, kar pomeni »vnet« ali »vroč«. S tem je hotel Wagner spomniti novo nacistične kroge, da je bil sam nekoč v hitlerjanski organizaciji in da ima torej polno razumevanje za »nacionalne« probleme, čeprav je pristavil, da ni dvoma, da je zdaj socialni demokrat. Rekel je tudi: »Pri deželnih volitvah se nas ne more več pobiti z nacionalnim geslom kakor pri občinskih volitvah. V resnici sta vendar vodena pri nas tudi (zveza nacionalistično usmerjenih organizacij) od ljudi, ki so nam (socialistom) blizu. Menim, da je SSA dovolj kaznovana v manjšinskem vprašanju. In mislim, da uživam tudi v nacionalnih krogih določen ugled.«

Za to torej gre koroškemu socialističnemu voditelju: da bi ga cenili tudi v nacionalnih krogih, saj so njihovi voditelji

blizu socialistom. Za kakšne »avstrijske« nacionaliste pa pri tem gre, je razvidno iz dejstva, da se mora človek sklicevati vsaj na to, da je bil vnet Hitlerjunge, če se že ne more bahati s tem, da je bil SS-ovec. Nacionalističen pomeni na Koroškem nacističen, za nacionalista velja torej tisti, ki je za odpravo avstrijske državne in etnične individualnosti; ta zadnja pa je ravno porok za avstrijsko državo. To spominja na predvojne slovenske razmere, kjer so tudi veljali za »nacionaliste« tisti, ki so bili za odpravo slovenske narodnosti in celo kulturne samobitnosti ter za stopitev v enoten »jugoslovanski« narod, torej prav obratno od tistega, kar bi bili mogli pričakovati od kakega »nacionalista« na Slovenskem.

Koroška enotna lista je medtem tudi že objavila svoj program, v katerem je med drugim rečeno (kar zareva politični del): Koroška enotna lista z vso odločnostjo zahteva: takojšnjo popolno izpolnitev obveznosti avstrijske državne pogodbe iz leta 1955 v soglasju z manjšino brez vsakršnega ugotavljanja ali preštevanja — tudi od dežele, v kolikor je le-ta zadolžena sprejemati in izvajati tozadevne izvedbene zakone; pogajanja med avstrijsko zvezno vlado, koroško deželno vlado ter slovenskima osrednjima organizacijama o »paketu« zaščitnih ukrepov za slovensko narodno skupnost na Koroškem; sprejetje ustavnega določila za deželo Koroško, da je manjšinska zaščita v nacionalnem interesu dežele Koroške; redno postavko v proračunih dežele in občin južne Koroške, kjer živi slovenska narodna skupnost, za socialne in kulturne potrebe manjšine; dostop vseh Korošcev do vseh javnih služb v deželi, neglede na strankarsko ali narodno pripadnost, pod istimi pogoji; ureditev šolstva tako krajevno kakor tudi vsebinsko, ne sme kršiti pravic manjšine, zajamčenih v ustavi; koroška deželna vlada mo-

(Dalje na 6. strani)

ITALIJA SE KOLJE NA DVOJE

Zdi se, da se Italija vedno hitreje kolje na dvoje — v »levo« in »desno«. Čudni pasivnosti krščanske demokracije, iz katere jo skuša zdramiti le strankin tajnik Fanfani z govori, v katerih izraža svoje zamisli o novih »predlogih« in »sugestijah« za boj proti političnemu in navadnemu kriminalu in za vladno dejavnost, stoji nasproti

cel slap socialističnih kritik na račun KD, Fanfanija in vlade. To slabi vladno večino in jo krha. Pravijo, da večina »pušča«. Morovi vladi obetajo sicer še kakega pol leta življenja, vendar pa je to le težko verjeti.

Krepi se fašistični kriminalni teror, ki je pretekle dni spet zagrešil gnusen zločin (Dalje na 4. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 2. februarja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 A. Dvorak: Godalni kvartet št. 6 v f duru. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Polžek si išče nevestico«. Otroška radijska igra, napisala Zora Saksida. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 Nedeljski koncert. 16.30 Šport in glasba. 17.30 »Sampiero«. Igra. Napisal G. Revere, prev. Jože Babič. SSG v Trstu. Režija: Jože Babič. 19.00 Ljudska glasba iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v sportu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Pesmi za vse okuse.

:: PONEDELJEK, 3. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): »Naši ribiči (šege in navade od Barkovelj do Nabrežine)«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 Baročni orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Pozavnist Branimir Slokar, pianist Aci Bertonec. R. Beutry: Koncert za pozavno in klavir; S. Baude: Mala suita; Kazimierz Serocki: Sonatina - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba v noč.

:: TOREK, 4. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinista Igor in David Ojstah. 18.15 Jazz, trio Giancarla Barigozzija. 19.10 Ustavjalec pred mikrofonom: Stane Malič. 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 B. Martinu: Komedija na mostu, operna enodejanka. 21.20 Nežno in tiho.

:: SREDA, 5. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Rišimo skupaj!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Carlo de Incontra: Aus den Wahlverwandtschaften. 19.15 Družinski obzornik (Ivan Theuerschuh). 19.35 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Luigi Toffolo. 21.30 Pesmi brez besed.

:: ČETRTEK, 6. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Nove plošče resne glasbe (Ada Markon). 19.10 »Krščanski humanizem v 15. stoletju«, pripravlja Paolo Brezzi. 19.25 »Pisani balončki«, pripravlja Krasulja Simoniti. 20.00 Šport. 20.35 »Ta veseli dan ali Matiček se ženi«. Veseloigra. Napisal: A.T. Linhart. RO. Režija: Jože Peterlin. 22.05 Oddih od glasbi.

:: PETEK, 7. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) »Poslušajmo in ilustrirajmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Sodobni italijanski skladatelj. 19.10 E. Sferco: »Po vrnitvi«. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.40 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 8. februarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianistka Maria Grazia Fabris. 18.50 Glasbena zlepljenka. 19.10 »Karol Pahor« (Milko Renar). 19.20 Pevska revija: skladbe na stihe Franceta Prešerna. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Odskočna deska« (Adrijan Rustja). 21.20 Sergio Boschetti igra lastne motive. 21.30 Vaše popevke.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

»Komunist« je obsodil pisanje »Dnevnika«

Najnovejša številka tednika »Komunist« je odločno ožigosala članek, ki ga je prinesel 11. t.m. »Ljubljanski dnevnik« in v katerem je poročal o zasedanju občinske konference Zveze komunistov za občino Ljubljana-Bežigrad. List je zapisal med drugim, da so razpravljali o verskih skupnostih na svojem terenu, češ: »Člani konference... so zahtevali, da se nemudoma izdela spisek vseh »aktivistov« verskih skupnosti in sicer zato, da bi se lažje ognili mnogim čudnim načinom kadrovanja, ki so se dogajali v daljni in bližnji preteklosti, ko je pomembno in tudi vodilno mesto v delovni organizaciji zasedel človek, ki ni razčistil s svetovnim nazorom...«

To je povzročilo nemir med vernimi ljudmi in »Družina« z dne 26. t.m. je prinesla komentar, v katerem je označila tako pisanje za nesporno ustavi SRS, v kateri je posebej prepovedana vsaka, tudi verska diskriminacija, kajti pred zakonom morajo biti vsi državljani enaki.

Zdaj pa je tednik »Komunist« postavil piko na i in naglasil, da pisanje časnikarja, ki je napisal tisti članek v »Lj. dnevniku«, dejansko ni v skladu z ustavo. Res je sicer — pravi »Komunist« — da članstvo v Zvezi komunistov ni združljivo z verskim prepričanjem, toda v prizadevanju za dosego ciljev samouprav

nene socialistične družbe so vsi enakopravni in morajo biti enakopravni. Kristjani in komunisti so se borili skupaj tudi med vojno in morajo tudi danes delovati skupaj za skupne ideale.

To »Komunistovo« zavrnitev neodgovornega pisanja v mnogokrat preveč bulvarskem in plehkem »Lj. dnevniku« je objavilo v torek tudi »Delo«.

—o—

NOVE DOLOČBE ZA PODELJEVANJE LJUDSKIH STANOVANJ V FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

Peta stalna komisija deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine je začela razpravljati o zakonskem predlogu, ki predvideva spremembo določb za podeljevanje ljudskih stanovanj in za obračunavanje stanarin. Predlog izraža načelo, po katerem se vsa ljudska stanovanja, oziroma vsa stanovanja grajena z javnimi sredstvi, lahko podelijo izključno v najem. Izključna bo torej prodaja. Stanarino bodo nadalje zaračunavali ne na osnovi cene samega stanovanja, temveč glede na plačilno zmoglost stanovalcev.

Mihec in Jakec se menita od demokracije in od tega, če smo vsi glih

povedat tle pred vsemi, de ne znaš, kej je demokracija! Tu znajo danes vsi.

— Je prou: znajo vsi. Ma jest ne. Me ni nanka sram tu povedat.

— E, Mihec, Mihec, si pej res nisem mislu, de si taku nazaj.

— Koker videš, sm. Ke je tu tašen greh?

— Ni greh, ne. Ma vselih mi ni prou, de tega ne znaš. Vidi, tolko let se tle nemo vse sorte, od politike, od gospodarstva, od morale, od vremena jn zdej se skaže, de nanka ne znaš, kej je demokracija. Žalostno.

— Jakec, je vse lepu jn prou, ma do zdej mi še nisi povedau, ke je tu.

— Ja, če prou češ, ti povem. Demokracija je tu, de smo vsi glih jn de jemamo vsi enake pravice. Postaumo reč tudi ti, ke tega ne znaš.

— Čaki, čaki Jakec! Praveš, de smo vsi glih. Ma meni se ne zdi. Ani so debeli, ani so suhi; ani veliki, ani majhni; ani bogati, ani bogi; ani telegentni, ani zabiti. Jest ne videm, de be bli vsi glih. Jn če nismo vsi glih, pole ni demokracije. Alora spada demokracija u mistiko?

— Ne Mihec, ti tega še ne zastopeš. Demokracija je tu, de jemamo vsi glih tiste pravice, de vsak reče kar če, de vsak dela kar če, de gre kamer če jn taku naprej.

— Sm zastopu. Tu če reč, de lahko govorim od demokracije tudi jest, ke ne znam kej je?

— Taku nekej.

— Ja, ja, zatu, denmo reč, lahko govorijo vse sorte tudi tisti, ke ne znajo govort; pojejo tudi tisti, ke nimajo glasa; jegrajo na karte tudi taki, ke ne znajo jegrat; farbajo slike tudi taki, ke ne znajo farbat; pišejo pesmi tudi taki, ke ne znajo; rihtajo državo tudi tašni ministri, ke tega ne znajo... Češ reč, de je tu demokracija?

— Videm, de si ti tu vzeu bol pesimistično. Ma ni vse taku slabo. Zatu ke u demokraciji jema vsak pravico, de se skaže jn de povej, kaku misle. Jn pole ga ledje poslušajo jn kadar videjo, de govori prou, mu dajo ražon jn pole ga izvolejo magari u parlament.

— Lepu si povedau. Ma pej če ledje ne videjo, de govori prou? Kej ledje dajo zmiram rožon tistmi, ke govori prou?

— Ja, Mihec moj, tudi tu zna bet. Ma glih tu je demokracija, de obvelà tisto, ke čejo vsi ledje; tudi če je faljeno. Če so s tem vsi kontenti, je prou. Tudi če si kašen bruse jezik jn be tou drugače. Demokracija je volja naroda jn pole je vselih, če je dobro al slabo.

— Ma, Jakec, kej se ti zdi, de je tu tle pr nas demokracija? Vse tu sranje od ministrov, vsa ta devalvacija, sleparije, namumni procesi jn taku naprej, ke ti ne zmanka taku hmali — kej je tu demokracija?

— Jest nisem reku, de je tu demokracija; jest sm samo povedau, kej je demokracija. Jest sm govoru samo načelno.

— A taku. Se mi je precj zdelo.

Slovenska skupnost o šolskih volitvah

Izvršni svet Slovenske skupnosti je na svoji redni seji v petek 24. t. m. med drugimi tekočimi zadevami obravnaval vprašanje šolskih okrožij in bližnjih volitev v šolske svete, kot jih predvidevajo pooblaščenice odredbe. Pri tem se je posebno zadržal pri najnovejši odredbi prosvetnega ministrstva, da se volijo samostojni šolski organi ločeno za realno gimnazijo in ločeno za klasični licej.

Izvršni svet si to odločitev najvišjih šolskih oblasti razlaga v tem smislu, da je to začetni korak, da slovenski klasični zavod v Trstu dobi svojo samostojno upravno in didaktično strukturo. Le v tem okviru je upravičena delitev oz. ustanovitev samostojnih šolskih organov. V tem smislu bo Slovenska skupnost v Šolskem odboru zagovarjala stališče, da se omenjena osamosvojitve klasične gimnazije uveljavi, imajoč pri tem v vidiku tudi napovedano reformo višjih srednjih šol.

—o—

Dne 22. januarja se je na sedežu Slovenske skupnosti sestal Svet Slovenske skupnosti na redni seji, pod predsedstvom tajnika Dolharja. Na dnevnem redu so bila

PRISTANI NAŠE DEŽELE BODO DOBILI 10 MILIJARD LIR

Z razdelitvijo skladov, ki jih predvideva drugi plavi načrt, je vlada podelila pristanom Furlanije - Julijske krajine več kot 10 milijard lir. 8 milijard je bilo namenjenih tržaškemu pristanu, dve milijardi in 200 milijonov pa pristanu v Tržiču. Tržaški pristan bo v kratkem tudi razpolagal s petnajstimi milijardami lir, katere bo prispevala deželna ustanova. S temi sredstvi bo pristaniška ustanova lahko začela uresničevati radikalen program rekonstrukcije. Preostala sredstva — celotna naložba bo znašala približno 30 milijard lir — bo pristaniška ustanova dobila od pristaniških taks za raztovarjanje in nato-varjanje.

OB VOLITVAH V ŠOLSKE SVETE POZIV ŠOLSKEGA ODBORA

Šolski odbor — v katerem so zastopane politične stranke KPI, PSI, Slovenska skupnost ter osrednje kulturne in prosvetne organizacije SKGZ, SP, SPZ — je na svoji seji dne 15. januarja razpravljal o volitvah v šolske svete in ugotovil, da bo najprimerneje v korist slovenskega šolstva in njegovega razvoja v duhu napredka, demokracije in antifazišizma, če bodo šolske komponente: starši, dijaki, učno in neučno osebje nastopili enotno.

Zato šolski odbor priporoča vsem komponentam, da nastopijo z enotnimi, sporazumno sestavljenimi listami.

ŠOLSKI ODBOR

OSEBNI PROMET NA MEJNIH PREHODIH V TRŽAŠKI POKRAJINI JE V LETU 1974 PADEL ZA 23 MILIJONOV

V primerjavi z letom 1973 je osebni promet na italijansko-jugoslovanskih mejnih prehodih v tržaški pokrajini padel v letu 1974 za približno 23 milijonov prehodov. Lani je mejo v obe smeri prečkalo komaj nekaj več kot 28 milijonov oseb, leta 1973 pa jih je bilo skoro 51 milijonov.

predvsem organizacijska vprašanja, porazdelitev in potrditev referatov v Izvršnem odboru, ustanovitev in potrditev posameznih komisij. Bile so ustanovljene sledeče komisije: šolska, komisija za družbena občila in kulturo, komisija za organizacijo in statut, komisija za krajevne ustanove, urbanistična komisija, finančna in gospodarska komisija ter komisija za družbena vprašanja. Svet je razpravljal še o sledečih vprašanjih: ustanovitev slovenskega šolskega okraja, volitve na univerzi, mladinsko vprašanje.

—o—

ŽIVLJENJSKI STROŠKI V FURLANIJI - JULIJSKI KRAJINI NAJBOLJ NARASTLI

Med mesti Furlanije - Julijske krajine so najvišji porast življenjskih stroškov med julijem in avgustom zabeležili v Gorici, kjer je skok znašal 3 odstotke, medtem ko znaša državno povprečje 2 odstotka. Povprečje višje od državnega je tudi v Trstu, kjer je splošni indeks cen narasel za 2,3 odst.

Isti indeks je narasel v Pordenonu za 2 odst., v Vidmu pa za ,9 odst. Vedno v avgustu je Trst bil na čelu lestvice zaradi podražitve od začetka leta, saj so cene v povprečju narasle za 18,8 odst. (za 8,3 odst. v istem obdobju 1973), sledil je Videm 17,9 odst. (8,9 lani), Gorica 17,1 (10) in Pordenon 17 odst. V istem obdobju je splošni indeks cen narasel letos za 16 odstotkov, lani za 7,5 odst.

—o—

Vabimo Vas dne 1. februarja t.l. ob 20.30 na:

VEČER FILMOV ALJOŠE ŽERJALA

ki ga priredi K.A.S.T.A. v Slovenskem Kulturnem domu v Trstu, ulica Petronio. 4

Sporod se bo odvijal kot sledi:

I. del:

Devet zlatih kolajn petim športnicam
š.d. »Kras«,
Svet Klavdija Palčiča,
Sentimentalno potovanje,
Sv. Marija di Iquique (Čile)

II. del:

Zapiski iz Male Azije.

Prepričani, da se boste polnoštevilno udeležili večera našega umetnika, Vas lepo pozdavljam.

K.A.S.T.A.

PRIREDTVJE V BAZOVICI

Slomškov dom v Bazovici priredi v nedeljo 2. febr. ob 17. uri v kinodvorani Prešernovo proslavo. Sodelujejo: otroški pevski zbor »Slomšek«, domači cerkveni pevski zbor in ansambel Kondor.

V petek 31.1.1975 bo v Bazovici tretje srečanje o zakonskem življenju. Govorila bo gospa Majda Musek iz Ljubljane na temo »Ljubezen — večni problem človeka«. Srečanje bo v Slomškovem domu v Bazovici ob 20.30.

V torek 4. februarja pa bo govoril dr. Marijan Šef iz Ljubljane: »Telo v službi ljubezni«. Predavanje bo ob 20.30.

V petek 7. februarja bo tudi predaval dr. Marijan Šef: »Čudež življenja in odgovorna ljubezen«. Predavanje bo spremljalo predvajanje diapozitivov in filma.

DRUŠTVO SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV V TRSTU

ulica Donizetti 3—I. ima v ponedeljek, 3. februarja ob 20.15 v mali dvorani Slovenske prosvete

OKROGLO MIZO O KRAŠKIH REZERVATIH

O tem problemu bodo govorili: dr. Drago Štoka, Karlo Grgič in dr. Egidij Vršaj. Nato sledi debata.

—o—

Krožek »Veliko Gradišče« iz Gročane bo priredil v soboto 1. februarja t.l. ob 20.30. Prešernovo proslavo.

Sodelujejo Stane Raztresen, član Slov. gledališča, pevski zbor »Slovenec« iz Boršta in vaška mladina.

Prireditve bo v srenjski hiši v Gročani.

—o—

V nedeljo 2. februarja bo v Marijinem domu pri Sv. Ivanu v Trstu Prešernova proslava z recitacijami, godbo in petjem! Nastopijo skavtinje, ansambel Explorer 47 in domači cerkveni pevski zbor.

NAŠA VOŠČILA

Gospa Ema Tomažič, mati Pinka Tomažiča in Danice, žene Stankota Vuka, je obhajala te dni svoj 78. rojstni dan. Gospe, ki je velika mecenka slovenske kulture v Trstu, voščimo še mnogo let dobrega zdravja.

Uredništvo in uprava Novega lista Voščilom se pridružujejo prijatelji in znanci.

Italija se kolje na dvoje

(nadaljevanje s 1. strani)

— umor dveh policijskih podčasnikov in hudo ranitev tretjega. To kriminalno dejanje je zakrivil novofašist Mario Tuti v Empoliju. Potem je pobegnil in ga še niso našli. Nanj je razpisana nagrada 30 milijonov lir. V njegovem stanovanju so našli cel arsenal orožja in sumijo, da je moral biti jedro nevarne teroristične skupine. Po drugi strani pa se nadaljuje drsenje na levo. To se je pokazalo tudi z nenadnim in presenetljivim sporazumom med sindikati in zvezo industrijcev, ki ji predseduje Agnelli (FIAT), o poenotenju druginjske doklade, kot so zahtevali sindikati. Sporazumeli so

se tudi, da bodo oboji zahtevali od vlade sprostitve kreditov za industrijo. Sporazumeli so se mimo vlade, ki ni bila pripravljena pristati na take sindikalne zahteve, ker je mislila, da bo to pospešilo inflacijo. Tako so tudi nevarno izpodkopali ugled in avtoriteto Morove vlade, kajti stvar druginjske doklade je tudi stvar zakona, ki ga predloži vlada.

Tudi socialistična stranka sili v levo, medtem ko komunisti vtrajajo pri svojem pedlogu za »zgodovinski kompromis«, to je za skupno vladanje s KD. Ta bo morala razpravljati o vseh teh problemih na svojem bližnjem vsedravnem posvetu in na svojem kongresu.

Gostovanje Učiteljskega zbora »E. Adamič«

V nedeljo popoldne je Učiteljski zbor »E. Adamič« iz Ljubljane nudil goriškim Slovincem res poseben glasbeni užitek.

Nad šestdeset pevk in pevcev je pod vodstvom dirigenta Branka Rajšterja nastopilo v Attemsovi palači na Kornu z izbranim klasičnim in narodnim pevskim

Prejeli smo

Primorski Slovinci smo se vedno borili za svoj obstoj; o tem nam govori naša zgodovina, to nam potrjujejo izjave in dela naših vodilnih mož ter delo in trpljenje naših ljudi.

Ta boj je imel svojo trdno podlago v zdravju korenini naših družin. To zdravje, to moralno višino pa je dobivalo naše ljudstvo od pouka krščanskega nauka v družinah, šolah in cerkvah: od javnega mnenja, ki je delo časopisov.

Goriški nadškof Sedej se je tega dobro zavedal. Ko duhovniki niso smeli v šoli več učiti krščanskega nauka — pod fašisti — v slovenščini, je odredil, naj ustanovijo slovenske farne šole. Pri teh so se učenci učili verskih resnic pa tudi slovenščine (čitanja, pisanja...). Takole končuje nadškof svojo odločitev: »Moderni duh se že vriva v naše družine in začinja zastrupljati njene korenine. Če pa se še naše družine pokvarijo, potem bo neizogibna posledica, da se naš dobri narod versko in narodno sčasoma razsuje«. (Pastirski list 1929).

Kolikor mi je znano, je bil tudi »Novi list« ustanovljen z namenom, da se naš rod ohrani. Ustanoviteljem lista je bilo pač jasno, da zavisi ves naš narodni obstoj od moralne višine posameznih družin.

V dobro naroda in lista pričakujem, da se bosta tudi Mihec in Jakec stalno držala tega načela.

Star naročnik

sporedom. Poslušavci, ki so dvorano napolnili do zadnjega kotička so z velikim zanimanjem sledili umetniško dovršenemu izvajanju pod mirno a odločno roko prof. Rajšterja, ki že peto leto vzgaja in vodi ta zbor do njegovega petdesetletnega jubileja.

Zbor je bil na koncu deležen navdušene pohvale. Prejel je tudi spominsko plaketo Slovenske prosvetne zveze in šopke cvetja v spomin od zamejskih učiteljic in učiteljev.

—o—

PLANINSKO PREDAVANJE

V petek dne 7. februarja bo priredilo Slovensko planinsko društvo drugo predavanje v »Gregorčičevi« dvoranici na Verdijevem korzu 13, ob 20.30. Govorila bosta dva člana V. jugoslovanske Himalajske odprave 1974. na Kangbačen (7902 m).

Dr. Jože Andlovič iz Šempetra bo vrtel film s poti odprave. Inž. Ščetinin pa bo kazal diapozitive z enomesečne poti preko Indije in Nepala ter vzpon na vrh Kangbačena, ki ga je dosegel z dvema tovarišema dne 29. septembra 1974.

Vsi prijatelji planinstva so vljudno vabljeni.

Krmin

Naša pesem in beseda

V Krminu in okolici, zlasti na Plešivem, še vedno krepko živi med mladimi ljudmi slovenska pesem in beseda.

Že pred enim letom so imeli krminski zavedni Slovinci večer naše besede in pesmi.

Letos ga spet pripravljajo, in sicer za soboto 1. februarja zvečer.

Štandrež

POMEMBNA BROŠURA

Prosvetno društvo »Štandrež« je izdalo zanimivo in izredno lepo opremljeno spominsko knjižico ob desetletnici delovanja svojega dramskega odseka.

Urednik dr. Paulin je napisal uvod, v katerem prikazuje desetletno delo te štandreške igralske skupine in podaja tudi časovni pregled njenih odrskih nastopov.

O njih pomenu po naših vaseh razglablja v posebnem sestavku režiser Pregarc.

Brošura, ki prinaša tudi dosti fotografij igralske skupine, je nedvomno važen doprinesek k poznavanju kulturne zgodovine našega Štandreža.

CERKVENA IMENOVANJA

Prejšnji mesec sta prejela dva slovenska duhovnika v Gorici visoki cerkveni imenovanji.

Oskar Simčič, bivši župnik v Števerjanu je postal monsinjor s stalnim mestom kanonika penitenciarja v stolnem kapitlju v Gorici.

Stolni vikar dr. Kazimir Humar pa je prejel visoko imenovanje za prelata.

Nadaljeval pa bo še svojo službo kot stolni vikar in profesor verouka na slovenskih višjih srednjih šolah.

Obema cerkvenima dostojanstvenikoma izrekamo naše spoštljive čestitke.

Boris Pahor

MINI DNEVNIK

Livorno, 4. decembra

Včeraj popoldne smo na ožjem sestanku (Piomalli, Minuto, Buratti in jaz) sklenili, da bo na spomlad seminar profesorjev o Grkih na italijanskem jugu. Določili smo tudi predavate je. Uvodoma je prof. Piomalli rekel, da sem tudi jaz za tak seminar. Nasmehnil sem se, ko pa me je tako ljubezljivo omenil, kakor da sem kaka avtoriteta; A potem sem pomislil, da je to storil, ker je sam po rojstvu Grk (pir - ogenj, mallös - las, kocina dlaka) in ni maral, da bi bilo videti, kako se zavzema za svoje rojake.

Profesor Samo Pahor je dopoldne umerjeno in znanstveno natančno orisal po ožaj Slovencev v Italiji in zaključil s kratko kulturno panoramo. Trezen in dokumentiran prikaz je bil tečajnikom všeč. Sledil je prof. Antonio Sanna z univerze v Cagliari. Temperamentni predavatelj je z jezikovnega področja prešel na zgodovinsko, s tega na ekonomsko. Zavzeto in hkrati akademsko poglobljeno nizanje resnic, ki je avditorij prepričalo, kako pripravljene može imajo etnične skupnosti.

(Da ne pozabim, prav ta ugotovitev, da so namreč izobraženci iz vrst zapostavljenih skupnosti tako temeljito izšolan in tako zaverovani v

svoj prav, — ravno to je bil eden izmed najpomembnejših dosežkov tega prvega tečaja o etničnih skupnosti v Italiji.)

Pri kosilu je prof. Sanna (zagorel, športno gibčen) jedel in hkrati odgovarjal mladim sardinskim profesorjem o delu na univerzi, jaz pa sem mu dal izvod revije *Le livre slovène*, ki je izšel ob konferenci o manjšinah v Trstu in ima posrečen zgodovinski prikaz koroške in primorske slovenske književnosti. Kdove, morebiti se mi bo posrečilo pobratiti Sardinijo s Slovenijo, kot se mi je delno posrečilo zblizati Sloveniji Okcitanijo (glej *Prostor in čas*, 5.6.1974; glej isto štev. revije 7.8.9. 1974, kjer piše o okcitanški književnosti prof. Košir!)

Livorno, 4. dec., zvečer

Pri popoldanskih pogovorih je vsak dan precelj živahno. Danes so prišli na svoj račun Sardinci. Mladi bolehajo za ekstraparlamentarnim levičarstvom. Francozi jim pravijo gauchistes. Duh, ki jih razganja, je prav gotovo vsega priznanja vreden, so pa brez načrtov (mladi leta 1968!), maistično ali kitajsko usmerjeni. Tudi tukaj je videti, da nekateri jemljejo narodno zavest za dobro odskočno desko.

(Dalje na 7. strani)

Živahen in zanimiv spored so že pripravili domači mladinci in zastopniki obeh goriških prosvetnih zvez.

Pela bosta zbora »V. Vodnik« iz Doline in »M. Filej« iz Gorice. Nastopala bo tudi folklorna skupina iz Sovodenj, ansambel Lojze Hlede iz Števerjana in na koncu pa bo nastopilo slovensko gledališče iz Trsta z veseloigro »Mutasti muzikant«.

Vsem požrtvovalnim prirediteljem, ki tudi pod vodstvom in na pobudo nekdanjih krminskih prosvetnih delavcev, nadaljujejo njih napor za ta skupni nastop, je treba že vnaprej izreči pohvalo in voščiti največji uspeh.

—o—

ŠOLSKI KANDIDTI

Dne 9. februarja bodo volitve v šolske svete za goriško in doberdobsko didaktično ravnateljstvo.

V njih bo delovalo šest zastopnikov, šest staršev, didaktični ravnatelj in en zastopnik pomožnega osebja.

Za goriško didaktično ravnateljstvo so učitelji predlagali sledeče kandidate:

Bolčina (Štandrež), Bednarik (ul. Croce), Rustja (ul. Randaccio), Uršič (Podgora), Brešan (Pevma), Dornik (Števerjan). Za doberdobsko didaktično ravnateljstvo:

Devetak (Vrh), Saksida (Dol), Kodrič (Sovodnje), Pahor (Rupa), Lidija Vižin (Jamlje), Lidija Vižintin (Doberdob).

CERKVENI KONCERT

V četrtek zvezer je priredilo pevsko društvo »M. Filej« v travniški cerkvi poseben koncert baročne in romantične cerkvene glasbe.

Pri orglah je nastopil že znani mojster Hubert Bergant.

Kot solist tenorist je pel Ludvik Ličer.

KOROŠKI SLOVENCİ, MI SMO Z VSEM SRCEM Z VAMI! — PROGRAM KOROŠKE (SLOVENSKE) ENOTNE LISTE

(Nadaljevanje s 1. strani)

ra v sodelovanju z zastopstvom Slovencev poskrbeti za pravilno in netendenciozno informiranje javnosti o zgodovini, položaju, potrebah in hotenju koroških Slovencev.

Zanimiva je zlasti tudi ta zadnja zahteva. Koroški Slovenci čutijo in vedo, da je treba predvsem z uradne strani napraviti konec neprestanemu izkrivljanju in pačenju koroške zgodovine s strani »nacionalnih« krogov, z namenom, da bi kar najbolj zmanjšali slovenski delež v njej, medtem ko je v resnici današnja Koroška le zelo zmanjšana naslednica nekdanje slovenske Karantanije (Koroške), od katere je dobila tudi ime.

Program Koroške enotne liste vsebuje še vrsto gospodarskih, socialnih, kulturnih in drugih zahtev.

Veseli smo, da so naredili koroški Slovenci ta odločen korak in se predstavili za deželne volitve s samostojno listo. Samo to je prava — in edina — pot do uveljavitve slovenstva na Koroškem. In treba je preiti v odločno protiofenzivo proti »nacionalistom« in tistim, ki se pulijo za njihove glasove in prijateljstvo. Slovenski Korošci, mi Slovenci na Tržaškem in Goriškem smo z vsem srcem z vami!

BOGATI ZAČENJAJO VARČEVATI NA NEPRAVEM KONCU

(Nadaljevanje s 1. strani)

od Sv. Jakoba, iz Rojana ali iz Barkovelj, Nabrežine, Opčin in od drugod so čudoviti in o njih bi bilo vredno napisati knjigo, ki bi lahko bila čudovita. Toda »naša« bogata plast v Trstu — to so mnogokrat odurni človeški tipi — tipi, ki so zreli za fašizem, ker bi jih dokončno odrešil vsakršne dolžnosti in obveznosti do slovenstva, ugodil

VABIMO NAROČNIKE IN BRAVCE

da naj nam pošiljajo v objavo obvestila o kakem dogodku, o katerem želijo, da bi bil javljen v listu, npr. o rojstvih v prijateljskih družinah, čestitke ob doseženi diplomi, o smrtih itd. Obvestila so brezplačna. Večkrat se kdo obrne na uredništvo, zakaj nismo objavili sporočila o kakem takem dogodku. Toda iz tehničnih vzrokov lahko objavljamo samo tista, ki so nam poslana v objavo, sporočena po telefonu itd. Vsa taka sporočila radi brezplačno objavimo, razen če gre za plačan oglas ali osmrtnico.

Uredništvo

njihhovi miselni lenobi in jih dokončno pahnili tja, kjer že zdaj stojijo z eno nogo in z druge pol — na drugo stran narodnostne meje, ali bolje, v sivo, brezoblično maso, ki je zadovoljna, kadar je rešena vsakega samostojnega moralnega in demokratskega odločanja ter lahko samo še uboga, kajti nič ji ni tako težko, kakor če jo sili kdo — recimo slovenski tisk — misliti z lastno glavo in se ravnati po neki etiki ter opravljati neke narodne dolžnosti, posebno če jih to velja — recimo — naročnino za kak slovenski list.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka »Meddobja«

Pred nedavnim je prispela k nam nova, dvojna številka revije »Meddobje«, ki jo izdaja že 14. leto Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu. Gre za 1.-2. številko lanskega letnika. Ker izhaja četrtletno, je torej v zamudi za približno pol leta. Menimo, da bi bilo bolje izdati kdaj pa kdaj nekoliko tanjšo številko, da bi revija spet ujela korak s časom. Vsekakor pa take zamude, ki so pogoste pri slovenskih kulturnih publikacijah v tujini, dokazuje težava, s katerimi se morajo boriti uredništva in založbe. Tem bolj hvalevredni sta njihova vna in vztrajnost, pa tudi vitalna sila, katero naglaša tudi uvodni članek, ki ga je podpisal urednik France Papež. V njem pravi med drugim: »Revijo moramo obdržati pri življenju, kajti s tem se obdrži pri življenju slovensko čuteči in ustvarjajoči duh zdomskega umetnika, znanstvenika in publicista. Revija pomeni povezanost s slovenstvom in obenem našo odprtost v svet. »Meddobje« je dokaz naše vitalne sile. Revijo moramo ohraniti na takšni višini, da bo v čast našemu izrazu slovenstva in svetovljanstva; slovenska beseda v reviji naj se goji zaradi njene lepote in kot posoda žlahtne misli. Spoznati moramo stvarne možnosti ohranjanja revije in se jih zavedati kot dolžnost, ki jo terjata od nas zdomstvo in slovenstvo.«

Po uvodni pesmi v kastilijanščini »El camino«, ki je Papeževa, sledi kratka novela Vladimira kosa »Usodin zapletljaj«, zajeta iz življenja nedanjih »krājnerjev«, slovenskih izseljencev v rudarskih (zlatokopnih) predelih ameriškega Zahoda, napisana izredno napeto in jedrnat, v tehniki prave ameriške kratke novele. Temu se je tem bolj čuditi, ko je Kos, kot znano, lirik. Novelo je pripovedoval — je rečeno v uvodu — japonskemu mladeniču, sinu prijateljskega para, ko v boleznini noči ni smel zaspati, ker bi bilo mogoče to postati usodno zanj. Kos bi moral nadaljevati z novelami. Sledi za celo zbirko Kosovih pesmi pod skupnim naslovom »Petindvajset krivulj japonske četrti«, delno v japonskih pesniških oblikah. Zanimive so opombe. Za zaključek in zunaj ciklusa je objavil še satirično »Teško umljivi Kos«, namenjeno nekemu svojemu kritiku

Ted Kramolc, kanadski slikar in pisatelj slovenskega rodu, je zastopan s prevodom svoje novele »Zaseda«, o srečanju ne več mladega moškega s hippijejskim dekletom in o nujnem

streznenju, ki je sledilo. Novelo je prevedel France Papež iz rokopisa in je torej menda izšla prej v slovenščini kot v angleščini. Prospero (psevdonim) je objavil dva soneta pod naslovom »Iz albuma«. France Papež pa je prevedel in objavil celo komedijo T.S. Eliota »Koktajl« (The cocktail party). Prevod je odličan, kar eleganten. Besedilo ilustrirajo fotografije o uprizoritvi te komedije v izvedbi gledališkega odseka Slovenske kulturne akcije 1956 v Buenos Airesu. Zanimiva je odrska rešitev. Aktualen in globok je esej Milana Kopušarja »Kristusov portret v linearni obliki«, objavljen tudi že v angleščini. V rubriki »Obletnice« objavlja Alojzij Kukovica esej »Cerkev in Tomaž Akvinski od Leona XIII. do danes«, ki ga dopolnjuje prevod odlomka iz Tomaževega spisa iz »Summa theologica« o božji ljubezni.

V rubriki »Kritika in presoje« ocenjuje Rajko Ložar knjigo Vojeslava Moléta »Iz knjige spominov« in jo kritično dopolnjuje z opombami. »Dodatek in dopolnilo k Rajka Ložarja recenziji iz Knjige spominov V. Moleta« pa je prispeval tudi Tine Debeljak. Oba sestava sta veliko zanimivejša, kot bi se dalo sklepati po naslovih. Lojze Kukovica ocenjuje »Mali teološki slovar« Vekoslava Grmiča, v rubriki »Pogledi« pa je objavljena študija Franca Jeza o izvoru slovenskih županov in besede »župan«, namreč iz gotske oziroma staronordijske besede iupa, upp (zgoraj) oziroma upman (ta višji, poglavar). V »Zapisih« najdemo še poiasnilo Tineta Debeljaka o prvi uprizoritvi Župančičeve »Veronike Deseniške« v odgovor na neko poročilo Jožeta Mahničiča v reviji »Prostor in čas« (1971).

Na dveh posebnih listih prinaša revija nekaj risb slikarja Božidarja Teda Kramolca (Kanada) iz skicirke »Slovenija 1973«, ko je bil tam na obisku.

Izšla je tretja številka »Literarnih vaj«. Segajte po tej revijici naših dijakov, v njej je več zanimivega, kot si mislite.

Knjiga Andreja Kobala »Svetovni popotnik pripoveduje« je postala dejansko slovenski bestseller in je baje že razprodana. Izšla je pri goriški Mohorjevi družbi.

Predavanje v Slovenskem klubu

Zadnjič so imeli klubovci v svoji sredi dr. Pavla Fonda, zdravnika v psihiatrični bolnišnici, ki je govoril na temo »Nove perspektive v službi duševnih bolnikov«. Dr. Fonda nam je na kratko orisal potek zdravljenja zadnjih štirih let v umobolnicah. Povedal nam je, da so prej z bolnišni ravnali precej kruto; saj jih je večina, ki so bili le živčni ostala tudi do štirideset let zaprta v teh bolnišnicah. Za zdravljenje so uporabljali tudi razna škodljiva sredstva, ki so bolnika le za malo pomirila, kot elektrošok, ki brez anestezije povzroča hude bolečine ali so jih celo operirali, s tem so preprečili, da bi se bolniki upirali. Predavanje je zaključil rekoč, da vsak izmed nas lahko zelo pomaga tem bolnikom, s tem, da jih obi-

šče in se z njimi pogovarja. Zavedati se namreč moramo, da ti ljudje so le nekoliko drugačni od nas in ne spački ali kaj podobnega.

V soboto 1. februarja bo v klubu občni zbor. Sledil bo ples. Začetek ob 19. uri.

SEMINAR ITALIJANSKE KULTURE ZA ŠTUDENTE IN ŠOLNIKE V PORTOROŽU

V Portorožu se je začel 14. seminar italijanske kulture za šolnike in dijake italijanskih šol v Istri. Kot gost se seminarja udeležuje pisatelj Alberto Bevilacqua. Predavanjem sledi približno 100 šolnikov in 250 dijakov.

Sodobno kmetijstvo

V vinogradih je te dni zelo živo. Na vrsti je rez, zamenjava kolov, vzgoja in obdelava vinogradov.

Vsakoletna rez

Za rez je primeren čas, ko trta miruje. Režemo pa lahko bolj zgodaj ali pozno. V tem primeru bo trta brstela pozneje. Zgodnja rez vpliva ugodno na brstenje, trta ima bujnejšo rast in daljšo rastno dobo, jeseni pa grozdje in les dobro dozorita. Pri nas, kjer ni nevarnosti spomladanskih pozebi, režemo bolj zgodaj. V glavnem mora rezač pri vsakoletni rezi na rodnost razlikovati enoletni, dveletni in stari les. Enoletni les ali rozga iz preteklega leta je rodna le tedaj, če raste iz dveletnega lesa. Enoletni les narežemo na čepe, reznik in šparone. Koliko rodnega lesa bomo narezali na eni trti, je odvisno od moči in trte, njene bujnosti in od vzgoje. Pri nasadu z večjimi razdaljami narežemo več rodnega lesa. Če narežemo reznik ali šparon, moramo (posebno na kordonu) poleg tega narezati tudi nadomestni čep. Tako ostane rodni les bliže glavni žici, brez čepov pa se rodni les dviga k prvemu paru žic. Poskusi so pokazali, da je nekoliko daljša rez boljša od kratke. Na rozgi je najbolj rodno 4., 5. in 6. oko. Če narežemo na reznik na 3 oči, te rodne oči ravno zavržemo. Režemo torej na kratko šparončke na 5-6 očes.

Vzgojna res in oblike

Z vzgojno rezjo ustvarjamo prva leta po saditvi vzgojne oblike trsov. Pri nas so vzgojne oblike na žici bolj razširjene v miljskih hribih in v Bregu, zlasti sistem sylvoz, ki je primeren za bujno rastoče sorte in za dobre zemlje. Na Krasu sta razširjena sistema latnik in zboljšani tirolski latnik. Latnik ima na vsakih 5 ali 6 trsov močan steber, na katerem je pritrje-

Rez, vzgoja in obdelava vinograda

na z ene vrste na drugo prečna lata, ki s stebrom tvori kot 120 stopinj. Zelo razširjen je tudi zboljšani tirolski latnik, ki ima dve prečni lati, tako da sestavljata dva kota po 120 stopinj. Trsi stojijo v razdalji 3x1.3 ali tudi manj 2.5x1.3. Višina je odvisna od mehanizacije. Na vsaki lati so privezane 3 ali 4 žice. Pri rezi puščamo do 6 šparonov s 6-8 očesi. Na Krasu so se latniki dobro obnesli, saj kot 120 stopinj omogoča dobro izkoriščanje sončnih žarkov.

Pri nas je v glavnem v rabi leseno kolje. Za kole jemljejo najraje akacijski les, ki je najbolj odporen. Del, ki pride v zemljo ožgemo, premažemo ali impregniramo s karbolinijem ali raztopino modre galice. Steber mora biti impregniran tudi v delu, ki prehaja iz zemlje. Obžiganje lesa je star postopek, pri katerem les, ki pride ves v zemljo, obžgemo in sicer ga počasi obračamo nad ognjem.

Obdelava rodnega vinograda

Vinska trta potrebuje za rast zračno in toplo zemljo, primerno vlažno in seveda godno. Da ne bi uničili drobnoživk, ki se nahajajo v zgornjih plasteh, zemljo plitvo obračamo in globoko rahljamo. Vinograde obdelamo potem, ko minejo glavna deževna obdobja, to je od decembra do marca. Takrat gnojimo tudi s hlevskim gnojem. Plitvo bomo okopali vinograd konec junija, zlasti zato, ker nas nato redno obišče daljše sušno obdobje. Z okopavanjem prepričimo izhlapevanje vode. Še enkrat plitvo okopljemo vinograd konec avgusta, torej pred zorenjem grozdja. Plitko obdelani vinogradi najbolj uspevajo, ne samo, ker se drobnoživke nahajajo v zgornjih plasteh zemlje, ampak ker se tudi hrana, ki jo dovajamo s hlevskim gnojem in rudninskimi gnojili nahaja v večini blizu površine. Ni-

ma smisla, da le-to ob redni obdelavi vinograda spravljamo v globino, ker se korenine itak bližajo površini, kjer je hrana. Za vinograde navadno primanjkuje gnoja. Nadomestimo ga lahko s kompostom ali pa s podorom rastlin (detelje), ki dajo precej zelene mase. S podorom naj bi tudi prišla v zemljo rudninska gnojila. Letno moramo zemlji vsaj vrniti tisto, kar ji je trta odvzela (120 kg čistega dušika, 40 kg čistega fosfora in 140 kg čistega kalija). Pri podoru hlevskega gnoja ali detelje damo navadno vsaj 100 kg čistega dušika, 18 kg čistega fosfora in 55 kg čistega kalija. Ostalo pa damo v glavnem jeseni, dušik spomladi, tja do 15. maja, ko se nahaja trta sredi najbujnejše rasti.

—o—

Kot državljani in Slovenci...

(Nadaljevanje s 3. strani)

ne grščina ne filozofija, nobena finesa duha ji ne bo kvarila prebave. Toda nočemo govoriti o tem človeštvu. Naš človek je tisti, ki ima dušo (zavest) bolje rečeno, to je človek vodilnega razreda... in ne moremo si misliti družbe brez vodilnega razreda, brez ljudi, ki mislijo zase in za druge.

Tudi to je fašizem, ne samo teror in umori Slovencev, Mussolini in vse, kar spada v tisto obdobje. Fašizem je tudi mentaliteta, popuščanje, ki ohranja gornja gledanja. Zato tudi ni res, kot bi nekateri radi prikazali, da je na naši šoli vse čisti antifašizem že zato, ker je slovenska.

K antifašizmu spada poleg lepih besed tudi to, da se šolnik prej in bolj posveti zadnjemu dijaku kot prvemu, da ne zaničuje narečja, da v besedah in dejanjih ceni kmečke in delavske sloje in da torej gleda na sindikalna gibanja kot na upravičen izraz ljudske moči, da se tudi sam zavzema pri pouku za kulturo enakosti in svobode.

Samo iz teh pogojev lahko rase slovenska antifašistična in demokratična šola. Naša skupna skrb naj bo, da jih omogočimo, podpremo in tudi izsilimo, če bo treba.

MINI DNEVNIK

(Nadaljevanje s 5. strani)

Ker je bil prof. Piromalli za to, da povabimo tudi livornske Jude na naš tečaj, sem telefoniral rabinu. Jutri mi bo odgovoril.

Zelo zanimiva je livornska preteklost, judovski in armenski element sta na primer zelo živo prispevala pri oblikovanju mestne preteklosti. Podobno je bilo v Trstu. Grška pravoslavna cerkev. Srbsko pravoslavna cerkev. Sinagoga. To so tri pomembne tržaške cerkvene stavbe. Pa da ne pozabim na arhitekturo evangeljske cerkve! Judje pa so bili pri nas zmeraj na gospodarjevi, to je italijanski strani. In čeprav so z nami Slovenci umirali v koncentracijskih taboriščih, so po drugi svetovni vojski spet zdrsnili na stran italijanske buržoazije.

Livorno, 5. decembra

Prijatelj Coisson je prikazal okcitsko (provansalsko) govoreče ljudstvo v Piemontu. Valdežani. Te ljudi sem spoznal lani, ko smo bili v La Tour (Torre Pellice) in sem o njihovi usodi pisal v dnevnik, ki bo izšel v *Zalivu*. Ne pomnim, da bi me usoda kake skupnosti tako prevzela kakor ta. Kakor Hanibal so prešli Alpe — v nasprotni smeri

ri seveda — ko so pred preganjanjem bežali v Švico. Bežeči narod. Obgavljali so jih, jih natakali na kole, jih obešali, da bi zatrli heretično mišljenje.

Prof. Zannier je za Coissonom govoril o furlanskem slovstvu. Pier Paolo Pasolini je eden izmed najbolj vidnih furlanskih pisateljev. Po Zannierovem mnenju so najboljše Pasolinijeve knjige tiste, ki jih je napisal v furlanščini. Tudi zadnji Pasolinijevi filmi so pomembni. Verjame, da je rešitev sodobnega človeka mogoča samo z vrnitvijo k naravi.

Pri kosilu razpravljamo o Slovencih v videmski pokrajini. Furlani bi morali, pravim, na eni strani potrditi svojo identiteto, ki je v primeru z njihovo številčnostjo premalo poudarjena, na drugi strani pa bi morali vzeti v poštev dejstvo, da so prav nje, Furlane, uporabili za raznarodovanje Slovencev. Zannier se strinja, čeprav omenja številne težave, ki jih povzročajo zadržanje oblasti.

Livorno, 6. decembra

Prišel je Matičetov. Imenitno se mi zdi, da bo kot svetnik Akademije znanosti in umetnosti predaval o Reziji. Ko sem ga predlagal kot referen-

ta, sem slutil, da bom uspel, a zdaj mi ob uresničitvi te zamisli kar dobro dé.

Prof. Craffonara je Ladinec, ki je študiral v Innsbrucku in potem v Padovi. Korenito je podkovan pri dokazovanju, da je ladinščina samosvoji jezik. Poldrugo uro razvija na tab. i razne izsledke, govori o fonemih, o diakroničnosti in sinhroničnosti, da postaja dvorana malce nemirna; na koncu pa so vsi prevzeti od znanstvene zavzetosti, s katero je branil identiteto svojega materinega jezika.

Sledi mu prof. Pugliese, Albanec z juga. Njegov nekoliko ironični in tu pa tam zafrkljivi način poživljuje ozračje. Čeprav govori o Normanih, o Alfonzu Aragonskem, o Skanderbegu, je razpoloženje poslušalcev živahno. Pred nami šumijo listi zgodovine, ki jih predavatelj s hitro roko niza v svojem živem prikazu. Za večino so to strani, za katere ni pri pouku uradne zgodovine nikdar zaslutila.

Diskusija je dolga, Pugliese mora odgovarjati na vprašanja, ki zahtevajo skok v preteklost. Vendar se nam prikaže tudi pri Abancih v južni Italiji ista strast po prostosti kakor pri Valdežanih ali pri Valdostancih. V drugi svetovni vojski so bili prav pripadniki teh etničnih skupnosti najbolj vneti bojevniki v hribih! (Nadaljevanje sledi)

Franco Rupeni je mlad, izredno nadarjen tržaški mojstrski kandidat in tehnični vodja tržaškega šahovskega kluba. Iz svoje stroke matematike, je prenesel v šah tako živo fantazijo kot jekleno logiko. Obe vrlini v relativno zgodnji mladosti jamčita, da ni v šahu še izrekel svoje zadnje besede.

Prijazno se je odzval naši prošnji, da nam postreže s svojo partijo. Bil je celo tako ljubezniv, da je za priložnost partijo sam skrbno komentiral.

BLASI - RUPENI Benonijeva obramba

1. d4 Sf6, 2. Sf3 g6, 3. e4 c5, 4. d5 e6, 5. Sc3 ed5, 6. cd5: d6, 7. e4 Lg7 8. Sd2 0-0, 9. Le2 Te8, 10. 0-0 Sbd7.

Na tem mestu teorija ugodno ocenjuje potezo črnega. 10. .. b6, katere namen je razviti Lc8 na a6 in s tem poenostaviti igro. Igrana poteza (10. .. Sbd7), po kateri pogosto posega Fischer, prinaša črnemu sicer bolj utesnjeno in zapleteno igro, a tudi bogate možnosti: njena ideja je z manevrom Sd7-e5-g4 prenesti igro na kraljevo krilo.

11. f4 (prepreči zgoraj opisani manever, zato pa kronično oslabi kmeta e4 in polje e3) a6 črni se - trenutno - odpove napadu na kralja in preusmeri operacije na damino krilo), 12. a4 Dc7, 13. Dc2 Tb8, 14. Khl1 c4!

Beli je praktično prisiljen sprejeti žrtev kmeta ne more pa ga vzeti s skakačem, s čimer bi ohranil nadzorstvo nad poljem g4, zaradi nadaljevanja: 15. Ec4: b5, 16. ab5: ab5 17. Se 3 b4, 18. Sa4 Dc2, 19. Sc2: Se4: in središče belega je razbito.

15. Lc4: Sg4, 16. Sd1 Sc5 (črni dopolni razvoj in pritiska na kmeta e4), 17. h3 Sf6, 18. Se3 De! (črni četrtič napade kmeta e4 in tako pridobi tempo, ki mu je potreben za napad na kraljevem krilu. Takojšnja 18. .. Sh5 bi bila že netočnost), 19. Sh5.

Čas za napad je dozorel: beli se je ubranil majhnih a nevšečnih groženj črnega za ceno oslabitve nekaterih polj na kraljevem krilu, medtem ko so njegove figure na daminem krilu slabo postavljene.

20. Tf3 Dh4, 21. Sf1 Lg4 (črni se nezadržno polasti kvalitete. Na 22. Te3 bi namreč sledilo 22. .. Ld4 za zavojevanjem trdnjave), 22. Le3 Sd3, 23. Dd3: Lf3:, 24. gf3: Dh3:+, 25. Sh2 Tbc8 (grozi 26. .. Lc3:, 27. bc3: Tc3:, 28. Dc3: Sg3+, 29. Kgl Se2+ z izgubo dame), 26. Te1 Dh4 27. Dd2 Tv4, 28. f5 (z žrtvijo kmeta bi beli rad zapletel pozicijo, ki ga je začela že dušiti) gf5:, 29. Lf2 Dh3, 30. Tg1 f5 (grozi Sg3+), 31. Tg2 Tec8, 32. Kgl Kf8, 33. Se2 Tc2, 34. Dd3 Tb2:, 35. Ld4 Tc1+!

Zaradi mata na g2 je trdnjava nedotakljiva. Na 36. Kf2 pa bi sledilo 36. .. Ld4:+, 37. Dd4: Te2:+, 38. Ke2: Dg2:+ in zmaga.

36. Sf1 Ld4: 37. Dd4: Sg3!! 38. Beli se vda.

Seveda bi bila zmagala tudi 37. .. Te2:. Igrano potezo pa odlikuje problemska pozicija mata v eni potezi (če odštejemo motilne šahe z damo).

38. Db2: Tf1: mat ali 38. Sc1: Dg2: mat ali 38. Sg3: Dg2: mat ali 38. Tg3: Tf1 mat ali 38. Kf2 Tf1 mat ali 38. Tf2 Dh1 mat ali 38. Df2 Dh1 mat.

(Komentar: F. Rupeni)

Dekle z zaprtimi očmi

6

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Dekle si je pokrilo oči z roko in odšlo in ni reklo ničesar več...

Velike bolečine so neme...

TRETJE POGlavJE

In Rozalina de Cressy se je znašla spet na cesti.

Cesta!...

Žalostna beseda... in še bolj žalostno dejstvo!

Parižan, ki ima v tej veliki prestolnici svoj dom, naj si bo majhen ali velik, niti ne slutiti, kako mero stiske pomenijo za izgance iz province te nedoločene proge, obdane od neznanih veletrgovin, visokih hiš, v katerih ima vsakdo svoje prenočišče, svoj kruh — le on nima ne tega, ne onega... Te neznane ceste, na katerih kar mrgoli mimoidočih, te široke avenije, ki jih režejo avtomobili..., to mesto, ki je bolj neusmiljeno do ljudi kot do konjev, zakaj konju je zagotovljeno, da bo zvečer imel svojo štalo in svoj, četudi pičel, obrok hrane, čisto drugače kot revežu, ki pride brez sredstev iz svoje vasi!

Kaj šele, če je to revno bitje dvajsetletno dekle, vzgojeno brez vsakršne skrbi, brez resne priprave na življenje, v aristokratskem okolju starodavnega bivališča... in ko se to mlado dekle zavé svoje popolne osamljenosti na teh cestah... v puščavi množice. S svojo neizkušnostjo, s svojo šibkostjo, s svojo lepoto in... s 23 franki ter 75 centezimi v svoji ročni torbici... Ja, žalostna beseda... in še bolj žalostno dejstvo!...

Take in podobne misli so rojile Rozaliji po glavi, medtem ko so si ceste sledile druga drugi, vse enake, vse utrudljive, a nobena od njih ni peljala k cilju, ki ga je iskala.

Kak namen naj ima torej ta njena hoja?...

Zakaj naj bi šla rajši v to kot pa v ono smer? Saj nima nobenega naslova, nobenega pokroviteljstva, nobenega priporočila.

Šla je mimo velike trgovine s čokolado, v katero so prihajala in odhajala med elegantnim svetom visoke družbe dekleta njene starosti, z nasmeškom na ustnah in v neoporečnih oblekah.

Kdo ve...? Neverjetno je lahko resnično?

Na slepo srečo je vstopila.

Takoj ji je prišla neka prodajalka naproti in jo prijazno ogovorila:

»Želite, prosim gospodična?«

»Oprostite... sem zelo neizkušena podeželanka, pa bi rada zvedela, kaj je treba storiti, da se pride v službo podjetja, kot je tole.«

Rozalina je začutila utrujenost in — lakoto — doslej zanjo neznan občutek... Ne le imeti tek, ampak biti dejansko lačen... čutiti v sebi brutalno oglašanje živali, ki hoče biti zopet nahranjena in ki se boji, da ne bo dobila ničesar! O vsem tem doslej ni imela pravega pojma.

Tedaj si je tudi prvič zastavila vprašanje:

»Kam zdaj?«

Ali naj stopi v kateri teh gostiln, med razuzdane dekline, fantaline in delavce?...

Obotavljala se je. O, ne zato, ker so bili to delavci. Kolikokrat je kot deklica z veseljem stopila v vasi k mizarju in gledala, kako frče dišeče oblanice izpod strugalnika...; ali pa h kovaču, da bi videla, kako kuje podkve za konje... Toda, ali je bil to le hipen dojem?... Ti ljudje tu niso bili podobni vrlim delavcem iz vasi; kar bala se je njih izzivalnih, hudobnih in upornih pogledov in kretenj.

Mimo je prišel branjevec s prekajenim mesom, potiskajoč pred seboj ročni voziček.

Rozalina je kupila pri njem malo gnjati in vzela iz svoje torbice kos kruha; sedla je tam na klop in začela jesti ob misli, da obeduje prvič v svojem življenju kar tako na cestnem pločniku.

Nedaleč je postajal mestni stražnik. Ta preprosta, a čedno oblečena mladenka je očitno vzbudila njegovo pozornost; opazoval jo je brez obzirnosti kot redar, ki vrši svojo službo in hoče vedeti, koga sreča v odseku ogradnice, ki je poverjen njegovemu nadzorovanju.

Nato se je pojavil človek s črnimi, bleščeče uglajenimi lasmi in v obleki »kaki« barve ter se zibajoč se vsedel poleg nje.

Klop je bila javna: prišlec se je posluževal svoje pravice.

Rozalina se ga je kar ustrašila, to pa tem bolj, ker jo je neznanec pretehtal od pet do glave z osvajalnim pogledom, očitno z željo, začeti pogovor:

(Dalje)

pohištvo

KOZMAN

VABIMO cenjene odjemalce naj obiščejo **NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM** v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.